

Zamiar zorganizowania zgromadzenia należy zgłosić do gminy lub centrum zarządzania kryzysowego. Można też nie zgłaszać go wcale (zgromadzenia publiczne) lub próbować uzyskać zgodę wojewody na zgromadzenie cykliczne. Organizatorzy manifestacji ma ja określone obowiązki, a pomiędzy poszczególnymi zgromadzeniami istnieje hierarchia.

Podstawa prawna

Przepisy o zgromadzeniach publicznych zawarte są w ustawie – Prawo o zgromadzeniach (Dz.U.2019.631. t.j.)

Co to są zgromadzenia

Art. 3. ust. 1 ustawy - Prawo o zgromadzeniach

Zgromadzeniem jest zgrupowanie osób na otwartej przestrzeni dostępnej dla nieokreślonych imiennie osób w określonym miejscu w celu odbycia wspólnych obrad lub w celu wspólnego wyrażenia stanowiska w sprawach publicznych.

W zgromadzeniach nie mogą uczestniczyć osoby posiadające przy sobie broń, materiały wybuchowe, wyroby pirotechniczne lub inne niebezpieczne materiały lub narzędzia.

Zgłoszenie, uzyskanie zgody

Obywatele mają prawo manifestować. To prawo zapisane w konstytucji. Władza publiczna nie może tego prawa racjonować, zgadzając się lub nie na zgromadzenie. Obywatele zgłaszają więc chęć organizowania manifestacji informując **organ gminy** lub **centrum kryzysowe** o swoich zamiarach. W przypadku zgromadzeń spontanicznych nawet to nie jest potrzebne.

Wyłom od powyższej logiki stanowią uchwalone w 2016 r. (weszły w życie w kwietniu 2017 r.) przepisy o [zgromadzeniach cyklicznych](#), których organizacja wymaga ZGODY. Dodatkowo zgoda ta nie jest wydawana przez organ gminy (czyli jednostki, na której terenie odbędzie się manifestacja) ale przez **wojewodę**.

Kto może organizować zgromadzenie

Organizatorem zgromadzenia może być każdy. Oznacza to, że może być to osoba fizyczna (osoba prywatna) jeśli ma pełną zdolność do czynności prawnych. Organizatorem może też być osoba prawna (a więc również organizacja pozarządowa). Zgłaszając zgromadzenie podajemy dane organizatora.

Rodzaje zgromadzeń

Ustawa – Prawo o zgromadzeniach opisuje trzy rodzaje zgromadzeń:

1. [zgromadzenia \(zgłaszane w dwóch trybach: zwykłym i uproszczonym\)](#) - w dalszej części tekstu ten rodzaj zgromadzeń, dla odróżnienia od pozostałych **nazywamy zwykłymi**, chociaż sama ustawa nie posługuje się tym określeniem.

Zgromadzenia zwykle ingerujące w ruch drogowy (tryb podstawowy, rozdz. 2 ustawy)

Organizator zgromadzenia zawiadamia **organ gminy** o zamiarze zorganizowania zgromadzenia w taki sposób, aby wiadomość dotarła do organu **nie wcześniej niż na 30 dni i nie później niż na 6 dni przed planowaną datą zgromadzenia** (art. 7 ust. 1 ustawy - Prawo o zgromadzeniach).

Zgromadzenia zwykle, które nie ingeruje w ruch drogowy (tryb uproszczony, rozdz. 3 ustawy)

Jeśli organizator zgromadzenia uzna, że „planowane zgromadzenie nie będzie powodować utrudnień w ruchu drogowym, a w szczególności powodować zmiany w jego organizacji” dotyczą go inne procedury zgłaszania niż w pierwszym opisanym przypadku. Inny jest podmiot, który należy zawiadomić. Nie będzie to organ gminy, ale **centrum zarządzania kryzysowego**. Nie w każdej gminie jest takie centrum. Jeśli nie ma centrum gminnego (lub miejskiego) zgłaszamy zamiar zorganizowania zgromadzenia do centrum wojewódzkiego. Inny jest też czas, w którym zgłaszamy zgromadzenie. Należy to zrobić **nie wcześniej niż na 30 dni i nie później niż na 2**

dni przed planowaną datą zgromadzenia. Jak widać różni się tylko ostateczna data – to jak późno można zgłaszać zgromadzenie.

Jakie informacje należy zgłosić

Zgłaszając zgromadzenie dostarczamy organowi gminy lub centrum zarządzania kryzysowego zestaw informacji. Zestaw ten różni się w zależności od tego czy mamy do czynienia z trybem podstawowym czy uproszczonym.

W trybie podstawowym trzeba podać (art. 10. ust. 1 ustawy - Prawo o zgromadzeniach):

- a) imię i nazwisko organizatora zgromadzenia, jego numer PESEL albo rodzaj i numer dokumentu tożsamości w przypadku osoby nieposiadającej numeru PESEL, adres do korespondencji, adres poczty elektronicznej i numer telefonu umożliwiające kontakt z nim, a w przypadku gdy organizatorem zgromadzenia jest osoba prawna lub inna organizacja - jej nazwę i adres siedziby oraz imię i nazwisko osoby wnoszącej zawiadomienie w imieniu organizatora zgromadzenia, jej numer PESEL albo rodzaj i numer dokumentu tożsamości w przypadku osoby nieposiadającej numeru PESEL, adres do korespondencji, adres poczty elektronicznej i numer telefonu umożliwiające kontakt z tą osobą;
- b) imię i nazwisko przewodniczącego zgromadzenia, jego numer PESEL albo rodzaj i numer dokumentu tożsamości w przypadku osoby nieposiadającej numeru PESEL, adres do korespondencji, adres poczty elektronicznej i numer telefonu umożliwiające kontakt z nim;
- c) cel zgromadzenia, w tym wskazanie spraw publicznych, których ma dotyczyć zgromadzenie;
- d) datę, godzinę i miejsce rozpoczęcia zgromadzenia, przewidywany czas trwania, przewidywaną liczbę uczestników oraz ewentualną trasę przejścia ze wskazaniem miejsca zakończenia zgromadzenia;
- e) informację o środkach służących zapewnieniu pokojowego przebiegu zgromadzenia, o ile organizator zgromadzenia je zaplanował.

W trybie uproszczonym (kiedy nie powodujemy utrudnień w ruchu drogowym) informacji jest mniej. Podaje się dane pozwalające na identyfikację i kontakt z organizatorem, opisujące samo zgromadzenie (planowana data, miejsce, czas trwania, liczba uczestników i ewentualna trasa), oraz „ewentualne zagrożenia” dla zgromadzenia.

2. [zgromadzenia spontaniczne](#)

Art. 3. ust. 2 ustawy - Prawo o zgromadzeniach

Zgromadzeniem spontanicznym jest zgromadzenie, które odbywa się w związku z zaistniałym nagłym i niemożliwym do wcześniejszego przewidzenia wydarzeniem związanym ze sferą publiczną, którego odbycie w innym terminie byłoby niecelowe lub mało istotne z punktu widzenia debaty publicznej.

Organizatorzy zgromadzenia spontanicznego w ogóle nie muszą zgłaszać go do gminy (ani jakimkolwiek innemu organowi władzy publicznej).

Z jednej strony ustawa daje im więc dużą swobodę w decydowaniu kiedy i gdzie będą manifestować. Z drugiej nakłada określone ograniczenia.

Ustawa mówi wprost, że zgromadzenie spontaniczne (jego uczestnicy) **nie mogą zakłócać przebiegu zgromadzenia organizowanego w pozostałych trybach wymienionych w ustawie** (tzn. [zgromadzeń zwykłych](#) zgłaszanych do gminy czy centrów kryzysowych, i [zgromadzeń cyklicznych](#), na które zgodę wydaje wojewoda).

Ustawa wymienia też sytuacje (art. 28. ust. 1), w których zgromadzenie spontaniczne może być rozwiązane (katalog ten nie różni się zasadniczo od wymienianych przez ustawę powodów przerywania innych rodzajów zgromadzeń).

Zgromadzenie spontaniczne może być rozwiązane przez funkcjonariusza kierującego działaniami Policji, jeżeli:

- jego przebieg zagraża życiu lub zdrowiu ludzi albo mieniu w znacznych rozmiarach
- jego przebieg powoduje poważne zagrożenie bezpieczeństwa lub porządku publicznego
- powoduje istotne zagrożenie bezpieczeństwa lub porządku ruchu drogowego na drogach publicznych
- jego przebieg narusza przepisy niniejszej ustawy (ustawy - Prawo o zgromadzeniach) albo przepisy karne
- zakłóca przebieg zgromadzenia organizowanego w trybie przepisów rozdziału 2, 3 lub 3a. (chodzi o opisane w ustawie [zgromadzenia zwykłe](#) i [cykliczne](#)).

3. [zgromadzenia cykliczne](#)

Istota zgromadzenia cyklicznego i organ wydający pozwolenie zapisane są w ustępie 1 art. 26a prawa o zgromadzeniach.

Jeżeli zgromadzenia są organizowane przez tego samego organizatora w tym samym miejscu lub na tej samej trasie co najmniej 4 razy w roku według opracowanego terminarza lub co najmniej raz w roku w dniach świąt państwowych i narodowych, a tego rodzaju wydarzenia odbywały się w ciągu ostatnich 3 lat, chociażby nie w formie zgromadzeń i miały na celu w szczególności uczczenie doniosłych i istotnych dla historii Rzeczypospolitej Polskiej wydarzeń, organizator może zwrócić się z wnioskiem do wojewody o wyrażenie zgody na cykliczne organizowanie tych zgromadzeń.

Wniosek o organizowanie zgromadzenia cyklicznego kierowany jest więc do wojewody.

Wojewoda rozważa czy celem zgromadzenia będzie „uczczenie doniosłych i istotnych dla historii Rzeczypospolitej Polskiej wydarzeń”. Musi również stwierdzić czy spełnione są pozostałe warunki m.in. czy zgłaszający potrafi wykazać, że w ostatnich 3 latach organizował już podobne zgromadzenia.

Definicja zgromadzenia cyklicznego z warunkami dotyczącymi wcześniejszej aktywności organizatora, oraz określenie celu takiej manifestacji powodują, że przepisy o zgromadzeniach cyklicznych dają się zastosować w niewielu przypadkach.

Wojewoda podejmuje decyzje nie później niż na 5 dni przed planowanym terminem pierwszego z cyklu zgromadzeń.

Zgoda na organizowanie zgromadzeń cyklicznych może być wydana na maksymalnie 3 lata od przeprowadzenia pierwszego z cyklu zgromadzeń.

Zakaz organizowania innych zgromadzeń

Jeżeli wojewoda wydał zgodę na odbycie zgromadzenia cyklicznego w miejscu i czasie, w których miało się odbyć inne zgromadzenie, organ gminy, w ciągu 24 godzin od otrzymania informacji, wydaje decyzję o jego zakazie.

Pierwszeństwo zyskuje więc zgromadzenie cykliczne. Jeśli organ gminy nie wyda zakazu, do którego zobowiązuje go ustawa, wojewoda wydaje niezwłocznie zarządzenie zastępcze o zakazie zgromadzenia.

Z rodzajem zgromadzenia związane są różne formy jego zgłaszania (zgłaszania lub uzyskiwania zgody - [w przypadku zgromadzeń spontanicznych](#) ogłoszenie nie będzie wymagane), różne obowiązki organizatorów i wzajemne relacje pomiędzy zgromadzeniami.

Obowiązki organizatorów zgromadzeń

Obowiązki organizatorów związane ze zgłaszaniem czy uzyskiwaniem zgody opisane są na podstronach poświęconych poszczególnym rodzajom zgromadzeń (zobacz: [zwykłe](#), [spontaniczne](#) i [cykliczne](#)).

Obowiązki związane z samym przebiegiem manifestacji koncentrują się na przewodniczącym zgromadzenia. Przewodniczącym może być organizator lub inna osoba. Powinna mieć identyfikator, albo w inny sposób wyróżniać się wśród uczestników manifestacji, tak żeby zarówno oni jak i służby porządkowe (policja) nie miały wątpliwości jaką pełni rolę.

Poniższe porady dla przewodniczącego przytaczamy za poradnikiem Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka „[CO MUSISZ WIEDZIEĆ ZANIM ZORGANIZUJESZ LUB PÓJDZIESZ NA DEMONSTRACJĘ?](#)”

- Zadbaj, żeby zgromadzenie przebiegało zgodnie z przepisami oraz bez szkód powstałych z winy uczestników zgromadzenia.
- Bądź w kontakcie z przedstawicielami obecnych w miejscu zgromadzenia władz, w tym policji.
- Musisz się wyróżniać, w tym mieć identyfikator.

- Musisz zadbać, żeby te osoby, które zachowują się niezgodnie z prawem lub udaremniają zgromadzenie opuściły zgromadzenie. W przypadku niepodporządkowania się zwróć się o pomoc do policji lub straży gminnej (miejskiej).
- Jeżeli uczestnicy zgromadzenia nie podporządkują się poleceniom lub gdy przebieg zgromadzenia narusza przepisy ustawy albo kodeksu karnego, to masz obowiązek rozwiązać zgromadzenie.
- Z końcem czasu przewidzianego na zgromadzenie, jako przewodniczący powinieneś rozwiązać zgromadzenie.

Kiedy można zakazać zgromadzenia

Jak napisaliśmy powyżej prawo do organizowania pokojowych manifestacji to wolność konstytucyjna. Władze publiczne mogą jednak w określonych sytuacjach zakazać zgromadzenia. Ustawa wymienia trzy sytuacje.

- **Kiedy zgromadzenie nie jest pokojowe**

Zgromadzenia można zakazać jeśli „jego cel narusza wolność pokojowego zgromadzania się, jego odbycie narusza art. 4 (m.in. kiedy uczestnicy posiadają broń, materiały wybuchowe itp.) lub zasady organizowania zgromadzeń albo cel zgromadzenia lub jego odbycie naruszają przepisy karne”.

- **Manifestacje zaplanowane zostały w tym samym miejscu i czasie**

Sytuacji kiedy nakładają się na siebie różne zgromadzenia, organizowane przez różnych organizatorów, poświęcono w ustawie najwięcej miejsca. Ustawa nie wymaga jednak, żeby automatycznie zakazać wtedy jednego ze zgromadzeń. W pierwszej kolejności **powinno się dążyć do pozytywnego załatwienia sprawy**.

Po pierwsze to, że dwie grupy chcą manifestować w tym samym miejscu i czasie („w odległości mniejszej niż 100 m”) nie od razu musi oznaczać ich kolizję i zagrożenie dla bezpieczeństwa. Przepisy opisujące procedurę rozstrzygnięcia, które zgromadzenie ma pierwszeństwo odnoszą się do sytuacji kiedy „nie jest możliwe ich (zgromadzeń) odbycie w taki sposób, aby ich przebieg nie zagrażał życiu lub zdrowiu ludzi albo mieniu w znacznych rozmiarach”.

Po drugie ustawa opisuje procedurę rozprawy administracyjnej, podczas której organizatorzy mogą rozmawiać ze sobą, próbując uzgodnić miejsce i czas zgromadzeń, które zapobiegnie zagrożeniom.

Ustawa rozstrzyga, że kiedy nie da się pogodzić różnych zgromadzeń (stwierdzić, że nie będą sobie przeszkadzały, bądź dostosować ich czas i miejsce), pierwszeństwo ma manifestacja zgłoszona jako pierwsza („decyduje kolejność wniesienia zawiadomienia”). Organ gminy wzywa organizatora drugiej (lub kolejnych) manifestacji do zmiany ich miejsca lub czasu. Jeśli organizator nie zastosuje się do tego wezwania **organ wydaje decyzje o zakazie zgromadzenia**.

- **Kiedy zgromadzenie zwykle koliduje ze zgromadzeniem cyklicznym** Zakazuje się zgromadzenia jeśli ma się ono odbyć w miejscu i czasie, w których odbywają się [zgromadzenia organizowane cyklicznie](#). Dotyczy to nawet sytuacji, kiedy zgromadzenie to zgłoszone zostało na długo przed wydaniem zgody na zgromadzenie cykliczne.

Odwwołanie od decyzji o zakazie zgromadzenia

Od decyzji o zakazie zgromadzenia można się odwołać w terminie 24 godzin od jej udostępnienia w Biuletynie Informacji Publicznej. Odwołujemy się do sądu okręgowego właściwego dla siedziby organu gminy, a jeśli jego decyzja jest dla nas niekorzystana, do sądu apelacyjnego. Ustawa – Prawo o zgromadzeniach przewiduje szybki tryb rozpatrywania takich odwołań (dla obu instancji – obu sądów), żeby w przypadku uchylenia zakazu umożliwić odbycie się manifestacji.

Rozwiązanie zgromadzenia

Władze publiczne mają opisane powyżej możliwości zakazywania manifestacji. Mogą też przerywać już trwające zgromadzenia. Procedura ta opisana jest jako **rozwiązanie zgromadzenia**.

O rozwiązaniu może (powinien) zdecydować sam organizator/przewodniczący zgromadzenia – wtedy kiedy manifestacja wymyka się spod kontroli. Rozwiązaniem jest też po prostu jej planowe zakończenie (oba przypadki opisaliśmy wyżej, w cz. dotyczącej obowiązków organizatora).

Rozwiązać zgromadzenie może również przedstawiciel organu gminy, jeżeli:

- jego przebieg zagraża życiu lub zdrowiu ludzi albo mieniu w znacznych rozmiarach,
- powoduje istotne zagrożenie bezpieczeństwa lub porządku ruchu drogowego na drogach publicznych (w przypadku zgromadzeń zgłaszanych w trybie uproszczonym, czyli takich które miały nie ingerować w ruch na drogach),
- narusza przepisy ustawy – Prawo o zgromadzeniach albo przepisy karne.

Przedstawiciel gminy musi najpierw uprzedzić o konieczności rozwiązania zgromadzenia organizatora/przewodniczącego zgromadzenia. Jeśli po apelu przedstawiciela gminy organizator nie rozwiąże zgromadzenia rozwiązuje je przedstawiciel.

Rozwiązanie następuje przez wydanie decyzji ustnej podlegającej natychmiastowemu wykonaniu, poprzedzonej dwukrotnym ostrzeżeniem uczestników zgromadzenia o możliwości jego rozwiązania, a następnie ogłoszonej organizatorowi/przewodniczącemu zgromadzenia lub ogłoszonej publicznie uczestnikom zgromadzenia (w przypadku niemożności skontaktowania się z organizatorem/przewodniczącym). Taką ogłoszoną decyzję doręcza się następnie organizatorowi zgromadzenia, tym razem już na piśmie w terminie 72 godzin od jej podjęcia (organizatorowi zgromadzenia przysługuje prawo wniesienia odwołania).